

Modern Approaches to the Professional-Pedagogical Training of Future Specialists in Higher Education Institutions

Oleksandra Dubaseniuk

Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr

<https://orcid.org/0000-0002-9447-4527>

Abstract. *The study examines innovative approaches in higher education within the context of European integration processes, grounded in the preservation of universal human and national values. It highlights the roles of psycho-pedagogical resilience, inclusive support, the acmeological vector, and the development of creative potential in a digital environment. The transformation of assessment and evaluation practices—shifting toward the systemic analysis of educational achievements—is traced. Additionally, the study presents experience in developing competency-based frameworks for training creative professionals amidst contemporary challenges.*

Keywords: *european integration, professional-pedagogical training of future specialists, innovative approaches, higher education institutions, modern challenges.*

Сучасні підходи до професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти

Олександра Дубасенюк

Житомирський державний

університет імені Івана Франка, Житомир

<https://orcid.org/0000-0002-9447-4527>

Анотація. *Досліджено інноваційні підходи у вищій освіті у контексті євроінтеграційних процесів на основі збереження загальнолюдських і національних цінностей. Показано роль психолого-педагогічної резильєнтності та інклюзивного супроводу, акмеологічного вектору і розвитку креативного потенціалу в умовах цифрового середовища. Простежено трансформацію контрольної-оцінювальної діяльності, що спрямована на системну аналітику освітніх досягнень. Представлено досвід щодо розробки компетентнісних засад підготовки творчих фахівців в умовах сучасних викликів.*

Ключові слова: *євроінтеграція, професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців, інноваційні підходи, заклади вищої освіти, сучасні виклики.*

Актуальність проблеми. XXI століття характеризується трансформацією соціально-економічних чинників, інноваційними підходами до вітчизняної освіти, упровадженням європейських норм і стандартів у систему вищої освіти. При цьому сучасна ситуація в Україні вимагає осмислення, спадкоємства та збереження загальнолюдських і національних цінностей на міжкультурному та полікультурному рівнях. Дослідження актуальних інноваційних тенденцій в освіті у контексті євроінтеграційних процесів має кардинальне значення для розвитку науки як на глобальному та національному рівнях. Сучасний етап

розвитку вищої професійної освіти відбувається у період глибоких трансформацій. Кризові виклики, стрімкий розвиток технологій та оновлення вимог ринку праці потребують переосмислення класичних підходів. Сьогодні вища школа остаточно відходить від знанієцентричної парадигми, орієнтуючись на формування гнучкого, суб'єктного та резильєнтного фахівця.

Окреслена проблема знайшла відображення у наукових вітчизняних працях: В. Кременя, провідного теоретика людиноцентрованого підходу в українській освіті [2], І. Зязюна – засновника української школи педагогічної майстерності, І. Бега – розробника психолого-педагогічних засад особистісно орієнтованого підходу у вихованні та освіті, В. Моляка – автора концепції стратегіально-діяльнісного підходу до творчості [3], О. Дубасенюк дослідника концептуальних засад компетентнісного та акмеологічного підходів до професійно-педагогічної підготовки здобувачів освіти [1, 4]; зарубіжних учених: Дж. Гілфорда (J. P. Guilford) – розробника моделі структури інтелекту, в якій виокремив особливості дивергентне мислення педагога [7], Т. Амабайл (T. Amabile) – авторки компонентної моделі креативності та "принципу прогресу" [6]. Р. Стернберга (R. Sternberg) – розробника триархічної теорії інтелекту та інвестиційної теорії креативності особистості [9], Дж. Кауфман (J. C. Kaufman), яка пояснює трансформацію суб'єктивно нових ідей студента у професійний креативний досвід [8] та ін. Ключовим трендом визначених трансформації є зміна освітніх ролей. Викладач перестає бути просто ретранслятором інформації. Його завдання сьогодні – виступати фасилітатором, ментором та модератором індивідуальних освітніх траєкторій. Водночас здобувач освіти перетворюється на активного суб'єкта, який формує власну освітню траєкторію, обирає мікрокваліфікації та готується до неперервного навчання протягом життя.

Сучасні виклики. Важливу роль відіграє психолого-педагогічна резильєнтність та інклюзивний супровід. В умовах кризових викликів ключовим акцентом у підготовці вчителів стає здатність забезпечувати психоемоційну безпеку та підтримку учасників освітнього процесу. Програми педагогічної підготовки активно поповнюються модулями з надання першої психологічної допомоги, розвинення емоційного інтелекту, раннього виявлення труднощів у дітей та імплементації інклюзивних практик. Акмеологічний вектор і розвиток креативного потенціалу. Зростає запит на акмеологічні моделі професійного зростання та розвиток дивергентного мислення майбутніх педагогів. Сучасний освітній процес фокусується на стимулюванні творчого потенціалу, використанні евристичних стратегій розв'язання професійних завдань, а також на формуванні готовності до саморозвитку й педагогічної інноватики впродовж усього життя [1]. Модульність і гнучкі освітні траєкторії. Вища педагогічна освіта поступово відходить від жорстких лінійних навчальних планів на користь модульної організації освітнього процесу. Це передбачає накопичення мікрокваліфікацій (micro-credentials), широку вибірковість дисциплін та

побудову студентами індивідуальних освітніх траєкторій, що підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Оцінювання на основі даних (Data-Driven Assessment) передбачає трансформація контрольно-оцінювальної діяльності від суб'єктивного контролю до системної аналітики освітніх досягнень. Використання сучасних критеріальних шкалювань, цифрових діагностичних карт та статистичних методів оцінювання результатів експериментального навчання дозволяє об'єктивно вимірювати динаміку формування професійних компетентностей.

Євроінтеграція та академічна мобільність. Відбувається гармонізація вітчизняної вищої педагогічної освіти з Європейським простором вищої освіти (ЕНЕА). Такий підхід охоплює забезпечення реальної інституційної автономії університетів, поглиблення міжнародної академічної мобільності, сумісність освітніх програм та орієнтацію наукових досліджень на міжнародні стандарти якості. Для прикладу, у дослідженні науковців Житомирської науково-педагогічної школи виділено та аргументовано актуальні проблеми розробки компетентнісних засад підготовки творчих компетентних фахівців/педагогів в умовах сучасних викликів, воєнного стану в Україні. Обґрунтовано теоретичні, методологічні та методичні концепти наукових розвідок дослідників. Досліджено процес формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції; вивчено стан сформованості критичного мислення у здобувачів вищої освіти у процесі вивчення іноземної мови; проаналізовано особливості формування емоційного інтелекту як складової професійних компетентностей майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційного навчання; виявлено специфіку використання цифрових технологій і цифрових інструментів, їх види та методику в освітньому середовищі початкової школи; окреслено педагогічні умови організації дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх учителів; охарактеризовано специфіку психолого-педагогічної підготовки фахівців з учасниками освітнього процесу з особливими потребами [4]. Крім того розроблено акмеологічні моделі та розвиток креативного потенціалу, що передбачають подолання шаблонізації у підготовці педагогів і зміщення акценту з репродуктивного засвоєння знань на творчий саморозвиток. При цьому увага акцентується на побудові траєкторій професійно-особистісного зростання на засадах акмеології; формування дивергентного та критичного мислення; використання евристичних алгоритмів і проєктних технологій для розкриття творчого потенціалу майбутніх фахівців. Передбачено створення гнучких індивідуальних освітніх траєкторій; гармонізацію формальної, неформальної та інформальної освіти у підготовці вчителя. Відбувається об'єктивізація оцінювання та академічна аналітика (Educational Data Mining) для вирішення проблеми суб'єктивізму та неефективності традиційних підходів до контролю навчальних досягнень. Особливе місце займає цифровізація та штучний інтелект

в освітній аналітиці. Сучасні публікації активно досліджують імплементацію європейських рамок цифрових компетентностей (DigCompEdu) та генеративного ШІ в педагогічний процес. Науковці аналізують як методичні переваги (персоналізація навчання, автоматизація рутинних завдань, використання освітніх систем), так і етичні й академічні ризики, пов'язані з викривленням авторства та зниженням критичного мислення здобувачів. Освітні програми ЗВО переходять від етапу епізодичного використання ІКТ до системного впровадження інструментів штучного інтелекту в методику викладання. Майбутніх педагогів навчають не лише володіти рамками цифрової компетентності (на зразок DigCompEdu), але й проєктувати заняття за допомогою генеративних моделей, оптимізувати рутинну роботу та інтегрувати національні цифрові платформи й екосистеми [5].

Висновки. Таким чином, обґрунтовано теоретичні, методологічні та методичні концепти та сучасні підходи до професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців/учителів. Досліджено процес формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції та цифровізації; вивчено стан сформованості дивергентного мислення у здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Дубасенюк О.А. Акмеологічні засади професійного та особистісного розвитку педагога в с вищої освіти // Теорія і практика професійної акмеології : монографія. Житомир: Вид-во ПП "Євро-Волинь", 2020. С. 180-251.
2. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ : Знання України, 2021. 320 с.
3. Моляко В. А. Психологическая система стратегияльно-деятельностного исследования творческого потенциала личности. Обдарована особистість: пошук, розвиток, підтримка. Київ, 2008. С. 18–26.
4. Компетентнісні засади підготовки творчих майбутніх фахівців у закладах вищої освіти засобами цифрових технологій /за ред О.А. Дубасенюк О. А. Том 1. Том 2. Вид-во "Рута", Житомир. 2025. 220 с.228 с.
5. Цифрова трансформація вищої освіти в Україні: виклики та перспективи / В. Ю. Биков та ін. Інформаційні технології і засоби навчання. 2025. Т. 95, № 2. С. 15–32.
6. Amabile T. M., Kramer S. J. The Progress Principle: Using Small Wins to Ignite Joy, Engagement, and Creativity at Work. Boston : Harvard Business Review Press, 2011. 272 p.
7. Guilford J. P. The Nature of Human Intelligence. New York : McGraw-Hill, 1967. 538 p.
8. Kaufman J. C., Beghetto R. A. Beyond Big and Little: The Four C Model of Creativity. *Review of General Psychology*. 2009. Vol. 13, No. 1. P. 1–12.
9. Sternberg R. J., Lubart T. I. Defying the Crowd: Cultivating Creativity in a Culture of Conformity. New York : Free Press, 1995. 326 p.